

TOPLUM VE HUKUK

Av. Şener BAŞIBÜYÜK

Hukuk Fakültesindeki öğrenim yıllarımızda hocamızın olağanüstü bilimselliğinden kaynaklanmış olacak ki, çoğu öğrenci Hukuk Sosyolojisi derslerini büyük bir ilgi ile izler ve bu dersin bizlere verdiği bilgilerden ileride, meslek hayatımızda yararlanacağımızı umardık. Sayın hocamız Hamide Topçuoğlu'nun bizlere tavsiyeside bu yolda idi.

O günden bu güne geçen uzun sürede, bu düşüncenin hiçte yanlış olmadığını gördük. Sosyal çevre ile, insanlar ile ilişkilerde, gerçekten toplumu bazı inançların, bazı kanaatların yönlendirdiğini anladık, nazari bilgilerimizin kaynaklarını, yaşadığımız toplumda tesbit ettik.

Mesleğimizin konusu insandır. İnsan madde değildir. Böyle olunca, Hukukçunun görevi, diğer mesleklerde çalışanların görevlerinden daha ağırdır. Hukukçu toplumda adaletin tecellisi için çalışan bir kişi sayılmaktadır. Adaletsiz bir toplumun ne denli yıkılmış, ne denli varlık sebebini yitirmiş ve böylece soluk alamaz hale gelmiş bir toplum olduğu asırlardır gözlenmiştir. Adalet tanımayan yönetenlerin, yakıp yıktıkları toplumlar tarih boyunca darmadağın olmuşlar ve ortadan silinmişlerdir. Hiç bir güç, hiç bir silah adaletsizliğin yarattığı yıkıntıyı yaratamaz. Eski Yunanda Hakimler okulu üyelerinden Atinalı Solon hükümdarlık yapmaktansa, Atina'nın yasalarını düzenlemeyi tercih etmiştir. Yıkıcılar yanında yapıcılar hukuk ve adalet üzerine böyle titremişler, dikkat ve özen göstermişlerdir. Bunun tek bir nedeni vardır; buda insanları adaletli bir toplum içinde yaşatmaktır.

Sosyolog ve hukukçuların üzerinde birleştikleri genel tarife göre; "Hukuk, bir toplumda, pozitif bir değer (Adaletin) tecellisi sayılan ve gerçekleşmeleri fiili bir sosyal garanti ile sağlanmış olan davranış kaideleri demektir." (Hamide Topçuoğlu Hukuk Sosyolojisi dersleri Ankara 1963) Bu tarife nazaran, hukuki normlar Jellinek'in de belirlediği gibi cebri normlar değil, fakat teminatlı normlardır. Hukuk sosyolojisindeki tesbitlere göre; hukuk önce ailede doğmuş sonrada kabileden gelişmiştir. Buna göre hukuk devlettende öncedir. Hukukun etkenliği ise bizim ona saygılı olup olınmamıza bağlıdır. Hukuka saygılı toplumlar da o'nun etkenliği artmakta ve toplum rahat nefes almaktadır. Aksi halde, bu durum ortadan

kalkmakta ve hukuk menfaat bezirganlarının elinde haksızlığın sağlanması için bir araç haline gelmektedir. Sağlıklı toplumlarda hukukun insanlar üzerindeki etkenliği, hukuk devletinin katkısı ile bir kat daha artmakta ve artık bu toplumda, gerek yargı gerekse yargılama adaletin gerçekleşmesi için gerekli uygulamaları yapmaktadır. Böylece sağlıklı toplumda, bir bakıma sağlıklı sanayii toplumunda hukuka saygı ve devlet tedbiri ikilisi toplumsal adalete dönüşmektedir. Sağlıksız toplumlarda görülen bocalama; insan unsurunun doğa unsuru ile birlikte süratle bozulması, hukuka bakaş açısında değiştirmekte, bu kalıp içinde çoğu hukukçu kendi kutsal görevini unutup, hukukun giderek yozlaşması sürecinde elinden geldiğince katkıda bulunmaktadır.

Fransız sosyologu Rene Hubert'e göre, hukuk ilminde kanun koyanın hareketi, hukuki münasebetler tarlasında olgunlaşmış meyveleri düşürüp toplamaktan ibarettir. Bu tarif kanunlara yansıyan hukuki münasebetlerin, toplumca o günün şartlarına göre benimsenen inançlar ve davranışlar olduğunu ortaya koymaktadır. Öyleyse az gelişmiş ülkenin gerçek hukukçusunun görevi son derece zor ve önündeki engeller alabildiğine aşılması güç engellerdir.

Ülkemizde son yıllarda hak aramada insanların bazı güçlüklerle karşılaştıkları gözleniyor. Yargı masrafları gerçekten sade vatandaş tarafından karşılanamayacak kadar ağırdır. Bu yüzden Adli yardım fonuna sık, sık başvurmada fayda olduğu kanısındayız. Meslektaşlarımızdan duyduklarımıza göre, ülkemizin insanı bir haciz esnasında çaresizlikten akla gelmeyecek tedbirlere başvuracağını söylemekte, söz ve fiilleri ile borçluluğun verdiği psikolojik baskı altında ruhsal sağlığını yitirdiğini göstermektedir. Ülkemizde her dört kişiden birisinin icrada dosyası bulunduğu düşünülecek olursa bu durumun ne denli tahribat yarattığı ve yaratacağı rahatlıkla gözlenebilir. Bu durumun ise toplum nezdinde, toplanması yarardan ziyade zarar getirecek yeni bozuk meyvelerin olgunlaşmasına sebep olacağıda açıkça görülmektedir. Bu güçlüklerin tümünün kaynağında ekonomik sıkıntıların, işsizliğin ücret düşüklüğünün bulunduğunu söylemek için sosyolog olmak gerekmez. Bu zor ortamda hukuka bir nebze katkıda bulunmak için, maddi çıkar düşünmeden mahkeme ko-

ridorlarında savunma mesleği için koşuşan, ter döken, ayakkabı eskiten meslektaşlarımızı, yürekten hukukçuları alkışlıyoruz. Kürsülerde hukuk adına adaletin tecellisi için karar veren hakimlerimizi yürekten kutluyoruz. Hukukçuluk fedakarlık gerektiren bir meslektir. Yukarıda belirtildiği üzere, mesleklerin en zor olanıdır. Bu fedakarlığı gösteren ve gösterebilecek hukukçulara bu ülkenin ihtiyacı bulunmaktadır. Tek ayak üzerinde kırk yalan söyleyen, adaletten ziyade kendisini düşünen hukukçu adaleti yok eder. Hukukçu toplumda, iyi, toplum hayrına olan hukuki münasabetlerin gelişmesinde örnek insan olmalıdır.

Kısa bir süre önce sayın Ord. Prof. Hıfzı Veldet Velilededeoğlu'nun bir gazetede çıkan "Ad-sız hukukçular" başlıklı yazısını büyük bir hayranlıkla okudum. Emekli hoca bu yazısında, hukukçuluğun ne denli zor ve çetin bir görev olduğunu açık yürekle anlatıyor. Sayın Hoca her yıl fakültenin 1. sınıf öğrencilerine verdiği ilk dersi bu yazıda da anlatıyor; Bu derste, bu mesleğin hiç bir mesleğe benzemediğini, en zor meslek olduğunu, büyük fedakarlık, büyük insan sevgisi gerektirdiğini, mücadele istediğini, bu mücadelenin çok büyük boyutlara ulaşabileceğini, hatta hukukçunun bu uğurda canından bile olabileceğini, bu çileyi göze alamayanların hiç vakit kaybetmeksizin kendilerine başka meslek aramaları gerektiğini, söylediğini tatlı üslubu ile anlatıyor.

Bu tesbitlere katılmamak mümkün değildir. Hocanın daha ilk derste öğrencilerine bunları anlatması o'nun engin tecrübesinin, faziletinin bir sonucu olup, kıvanç vericidir. Hukukta en örnek dersin bu ders olduğu kanaatındayız. En iyi hukuk stajının, en iyi hukuk öğreniminin manevi staj, manevi öğrenim olduğunu kabul ediyoruz. Bu stajdan bu öğrenimden geçtikten sonra normatif kalıpların öğrenilmesinde bir zorluk görmüyoruz. Hukukçuluğun manevi unsuruna sahip hukukçunun meslekte savunma adına, yargı adına verdiği hizmet gerçekten bütün hizmetlerin üzerinde olacaktır.

Eski bir hukukçunun dediği gibi, adalet insanı niyetin matematiğidir. Adalet terazisinin hassasiyeti, iyi ölçülebilirliği oranında; bu matematiğin gelişmesi, mutlak doğruyu ifade etmesi, yüreklerde iyilik güneşinin doğması, mazlumların göz ya-

şının dindirilmesi mümkün olabilecektir. Büyük fedakarlıklarla, maddi menfaat gözetmeden bu teraziye elinde tutan ve hassas dengesini bozmayan, her şeyden önce bu görevi kalbinde hisseden tüm savunma meslektaşlarımızı, tüm yargı görevlilerini saygı ile selamlıyoruz.

YAZAN
MUSA BAŞER
ESKİŞEHİR NOTER ODASI BAŞKANI
VE BİRİNCİ NOTER

TANITMA YAZISI:

TÜRKİYE NOTERLER BİRLİĞİ VE FAALİYETLERİ

Hayatımı önemli bir bölümünü geçirdiğim ve daima saygı ile andığım Eskişehir Barosu'nun mesleki bir dergi çıkarmağa başlamasına sevindim ve mutlu oldum.

Temennim, Hukukçulara ışık tutacak bir mesleki derginin uzun ömürlü olmasıdır.

Dergiye yazacağım ilk yazımı, halen mensubu bulunduğum Noterlerin bağlı bulunduğu Türkiye Noterler Birliği'nin tanıtılması olacaktır.

1512 Sayılı Noterlik Kanunu ile kurulmuş olan Türkiye Noterler Birliği bir kamu kuruluşudur. Noterlik mesleğinde reform yapan bu kanun, Noterleri Odalara bağlamıştır. Türkiye'de 13 İlde Noter Odası bulunmaktadır. Bu Odalardan bir tanesi de beş komşu il Noterlerinin bağlı olduğu Eskişehir Noter Odasıdır.

13 Odadan seçilen Delegeler Türkiye Noterler Birliği Yönetim Kurulu ve Disiplin Kurulunu seçerler.

Bu tanıtmayı yaptıktan sonra, bu sene on üçüncü Kongresini yapan Türkiye Noterler Birliği'nin çok kısa denecek bir zamanda Noterler ve noterlik mesleğine yaptığı hizmetlere kısaca temas edeceğiz.

1-Kıdem tazminatı fonu; Bugün Türkiye'de herkes tarafından arzulanan fakat nedense bir türlü kurulamayan işçiler için kıdem tazminatı fonu konusu günün önemli meselelerinden biridir. Eğer Devlet bu fonu vakit geçirmeden kurmadığı takdirde, ileride fabrikalar satılsa bile sadece işçi-